CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND CORELAȚIA DINTRE DREPTUL FUNDAMENTAL LIBERTATEA CREAȚIEI ȘI DREPTUL LA INFORMAȚIE

SOME CONSIDERATIONS REGARDING THE CORRELATION BETWEEN THE FUNDAMENTAL RIGHT OF FREEDOM OF CREATION AND THE RIGHT TO INFORMATION

Daniel SECHER, ORCID: 0000-0003-0618-5360
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 342.7:342.72/.73 e-mail: daniel.secher@yahoo.com

Atât libertatea creației, cât și dreptul la informație reprezintă două valori constituționale care se află într-o strânsă legătură, fiind garantate atât de legea supremă, cât și de legislația internațională. Astfel, dreptul la libertatea creației este consacrat la art. 33 din Constituția Republicii Moldova, care la alin. (1) prevede *„Libertatea creației artistice și științifice este garantată. Creația nu este supusă cenzurii”.* De asemenea, dreptul la informație își are reglementarea în art. 34 al aceluiași act constituțional, care la alin. (1) prevede *„Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit”* [1].

Spre deosebire de libertatea creației, dreptul la informație și-a găsit mecanismul de realizare prin Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație [2] care la art. 6 alin. (1) definește conceptul de informații oficiale *„În sensul prezentei legi, informații oficiale sunt considerate toate informațiile aflate în posesia și la dispoziția furnizorilor de informații, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe ori persoane oficiale sau puse la dispoziția lor în condițiile legii de către alți subiecți de drept”.*

Printre actele internaționale care confirmă recunoașterea pe plan internațional a dreptului la libertatea creației și a dreptului la informație se enumeră Declarația Universală a Drepturilor Omului [3], care la art. 19 stipulează *„Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale acela de a căuta, de a primi și de a răspândi, fără considerații de frontieră, informații și idei prin orice mijloc de exprimare”,* iar la art. 27 parag. 1 *„Că orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui”.*

În 1966 a fost adoptat Pactul internațional privind drepturile civile și politice [4] care la alin. (2) art. 19 prevede *„Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, fără a se ține seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa”.* Iar art. 15 alin. (3) din Pactul internațional

cu privire la drepturile economice, sociale și culturale [5] prevede că *„Statele-părți la prezentul Pact se angajează să respecte libertatea indispensabilă cercetării științifice și creatoare”.*

Având în vedere actele normative internaționale nominalizate mai sus, observăm că toate vorbesc despre dreptul fiecărei persoane de a primi informații, idei de orice fel, fără vreo imixtiune din partea autorităților statului, precum și de libertatea persoanei de a se implica fără anumite restricții în activitatea științifică și creatoare.

Aceste două drepturi fundamentale sunt tratate și în literatura de specialitate. În opinia profesorului I. Guceac, „Creația științifică și artistică poate fi privită ca un proces de creare a unor valori științifice și culturale de către om și care se evidențiază prin noutatea, unicitatea, originalitatea lor social-istorică” [6].

În opinia autorilor V. Pușcaș și S. Cobăneanu, „Dreptul la informație este un drept fundamental, esențial pentru viața omului, deoarece dezvoltarea materială și spirituală a omului, exercitarea libertăților și, mai ales a libertăților prin care își exprimă concepțiile, opiniile, implică firesc și posibilitatea de a recepționa date și informații privind viața socială, politică, economică, științifică, culturală” [7].

Dreptul la informație și dreptul la libertatea creației reprezintă drepturi complexe, fiind strâns legate de ființa umană.

Având în vedere cele expuse *supra*, urmează să identificam punctele de intersecție ale acestor drepturi fundamentale, precum și elementele care le fac distincte. În acest sens, subliniem următoarele trăsături comune:

- atât dreptul la libertatea creației, cât și dreptul la informație reprezintă drepturi fundamentale inerente ființei umane prin faptul că în lipsa acestora persoana nu îți poate comunica rezultatele activității creative sau de a cere să ia cunoștință de unele rezultate intelectuale;
- ambele drepturi nu au un caracter absolut, deoarece pot fi supuse unor limitări care trebuie expres prevăzute de lege;
- scopul acestor drepturi este dezvoltarea individuală a persoanei prin a cunoaște și a produce cunoștințe, precum și dezvoltarea vieții economice, social-culturale.

Totuși, în pofida faptului că aceste două drepturi se află într-o interconexiune, existența ambelor este independentă.

Prin urmare, din dispozițiile constituționale observăm că ambele sunt tratate în mod separat, și nu se intercalează ca conținut. Libertatea creației, simplu spus, constă în posibilitatea individului de a produce creații științifice și artistice, prin eforturi intelectuale, iar libertatea informației presupune posibilitatea individului de a obține informația de care are nevoie pentru a obține aceste rezultate ale activității creative. Acestea fiind spuse, stabilim, pe de o parte, esența fiecăruia, iar pe de altă parte, corelația dintre acestea.

Bunăoară, persoana care intenționează să desfășoare o cercetare științifică va avea nevoie de acces la toate sursele de informații necesare, inclusiv care se află în posesia autorităților publice. Orice, îngrădire trebuie să fie prevăzută de lege și necesară într-o societate democratică pentru protecția interesului superior al statului.

În consecință, în lipsa posibilității efective de a avea acces la informație, este imposibil de a produce creații, și invers, în absența dreptului de a crea, nu poate fi comunicată informația obținută celor din jur, și crearea de materiale științifice, artistice necesare publicului.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 12-08-1994.[Accesat 16.08.2021].Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro.
2. Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 28.07.2000. [Accesat 16.08.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85986&lang=ro.
3. Declarația Universală a Drepturilor Omului nr. 12 din 10.12.1948, adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948. [Accesat 16.08.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro.
4. Pactul internațional privind drepturile civile și politice nr. 1 din 16.12.1966. Publicat la 30.12.1998 în *Tratate Internaționale*, nr. 1, art. 31. [Accesat 16.08.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro.
5. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat de către Adunarea Generală a ONU la 16 septembrie 1996. [Accesat 14.11.2019]. Disponibil: http://lex.justice.md/md/356369/.
6. GUCEAC, I. Impactul constituției asupra creației științifice și artistice. În: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2014, nr. 2(33), p. 86.
7. PUȘCAȘ, V. și COBĂNEANU, S. Rolul Curții Constituționale în exercitarea dreptului la informație. În: *Justiția Constituțională*, 2005, nr. 4, pp.9; 152.